

בדברי אדר

פרשת כי תבוא תשפ"ז
שנה ל"ג ג'ציון ז'

הדח"נ מוצש"ק ר"ת
י-ם 7.45 6.33
ב"ב 7.47 6.48

1508

יו"ל ע"י מכון "דובב מישרים"

n4183604@gmail.com

ת.ד. 5262 ירושלים

אמרות טהורות

מספח"ק על פרשת השבוע

נא לשמור על קדושת הגליון

ממעון קדשך מן השמים, ממקום הכי גבוה בעולם, במבטך את כולם יחד, והם טובים וראוים לברכת כל טוב, והבן.
(רבי שאול ידידיה אליעזר ממודזין, ישא ברכה)

אורו אשר לא יקום את דברי התורה הזאת (כז כו). ובירושלמי (סוטה פ"א ה"ד) ראיתי, אשר לא יקום, וכי יש תורה נופלת, רבי שמעון ר"ש בן יקים אומר זה החזן, רבי שמעון בן חלפתא א"ר זה ב"ד של מנן. וכו' ע"ש. ואמרו על דרך אגדה זה החזן שאינו מקים ספרי התורה על שמגביהין אותו ומראה פני כתיבתו לעם העומדים במסכת סופרים (יד יז) ומחזירו לפניו ולאחריו, שמצוה לכל אנשים והנשים לראות בכתב ולכרוז ולומר וזאת התורה אשר שם משה וגו' (לעיל ד מו) וכן נוהגין. (רמב"ן)

זהו סוד הקמת ס"ת ומראין כתיבתו לעם, לפי שיש בס"ת ס' רבוא אותיות וישראל ס' רבוא נשמות, וכל נשמה ונשמה מושפעת מאות אחת, וכשרואה אותה אות מושכת לה שפע ע"י אותה ראייה, מצאה מין את מינו וניעור.

ונתן ה' ע"יון על כל גוי הארץ (כח א). בילקוט ירמיה (סי רפ"ט) נמשלו ישראל לזית רענן יפה פרי תואר וכו' שכל המשקין מתערבין אלו באלו והשטן אין מתערב עמהם שנאמר לא תתחנן בם וישראל עולים למעלה שנאמר ונתן ה' עליון על כל גויי הארץ עכ"ל, ועיין במדרש רבה בסדר היום, ושמעתי משם מוריני הרב המופלא סבא דמשפטים כמהר"י הכהן זלה"ה שהיה מדקדק דלכאורה מ"ש וישראל עולים למעלה יתר, ותו כיון שנמשלו לשמן אמאי בעי קרא אחרינא דקאמר שנאמר ונתן, ותו יש לדקדק בפסוק דהול"ל ונתן ה' עליון לכל גויי הארץ, ופי' הרב ז"ל במאי דתנן (מס' טבול יום פ"ב) שמן שהוא צף על גבי היין ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן ר' יוחנן בן גורי שניהן חיבור זה לזה, נמצא דלר' יוחנן בן גורי אפי' שהשמן צף קרי להו מחוברין, ולדידיה הגם דישאל מדמי להו לשמן שאינם מתערבין יש לומר דמ"מ מחוברין מקור, לז"א וישראל עולים למעלה כלומר אין בהם חיבור דק"ל כת"ק וישראל לבדם עולין ולא מקרי מחוברין, ולזה הוצרך ראייה ומפיק לה מקרא ונתן ה' עליון על כל גויי הארץ דהול"ל עליון לכל גויי הארץ ומאי אצטריך לומר על, אלא רמו דהוא צף כשמן ואינו מחובר עם אומות העולם וז"ש עליון ע"ל להורות דמלבד הוא עליון יש לו מעלה אחרת שאינו מחובר. וז"ש עליון על ודו"ק היטב.

ידב"ק ה' כן את הדב"ר (כח כא). היינו שהשם יתברך יתברך יתן לך דביקות שתהיה מקושר בדיבורך ובמחשבתך, ולא תהיה אחד בפה ואחד בלב, בפרט בעת תפלתך ידב"ק לשון דביקות עם הדב"ר, ר"ל אם דבורך כנ"ל. "עד כלותו אותך" היינו שהדיבור בתפלתך יהיה ככוונה זכה בכל לבך, עד שיהיה כמ"ש בטור (או"ח סי' צ"ח) שהחסידים ואנשי מעשה היו מתפללין עד שהגיעו להתפשטות הגשמיות, וז"ש עד כלותך אתך כנ"ל, "מעל האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה"

וישבת בה (כו א). ברש"י: מגיד שלא נתחייבו בכורים עד שכבשו הארץ וחלקוה, והקשה הט"ז בספרו דברי דוד דלשון מגיד משמע דרש, והלא מבואר בפסוק בפירוש. ונ"ל לתרץ, דהגמ' דריש אשר תביא מארץ למעוטי חו"ל, ומקשים התוס', שם ל"ל מעוטא תיפוק לי' דבסוף פ"ק דקדושין א' כל מצוה שתלו' בארץ אינו נוהג בחו"ל, וי"ל משום דבכורים אתקש לבשר בחלב דכתיב ראשית בכורי כר' לא תבשל גדי בחלב אמו, וס"ד שיהא נוהג בכורים אף בחו"ל עכ"ל התוספת, והנה נ"ל דלפי תירוצ' התוס' הנ"ל י"ל ג"כ הסברא מה בשר בחלב נוהג קודם ירושה וישיבה אף בכורים כן, והא דכתיב וירשת וישבת היינו להורות דאחר ירושה וישיבה נוהג בישראל ולא בגרים כדא' במשנה בכורים, אבל קודם ירושה נוהג אף בגרים דעדיין לא קרינן בישראל אדמתך. ובזה מתורץ קושית הט"ז, דהנה מכח מה דכתיב בקרא עדיין לא נדע דלא נתחייבו אלא לאחר ירושה, אדרבה דנימא דנתחייבו קודם ירושה וישיבה מכח ההיקש הנ"ל, וירשת וישבת אתי דאז נוהג בישראל ולא בגרים וכנ"ל, אך מדכתיב הקרא יתירה והי' כי תבא, ע"כ להורות בא דדוקא לאחר ירושה וישיבה, וזה דקאמר רש"י מגיד, ודו"ק.

וענית ואמרת (כו ה). פירש"י אין וענית אלא לשון הרמת קול. אינו מובן דהא וענית מורה על לשון הכנעה מלשון עני, אך הענין הוא דהכל אחד דכל מה שהאדם נכנע יותר מלפני השי"ת יותר יכול להגביה קולו, (ומשה רבינו היה עניו מכל האדם אמר האזינו השמים).

(רבי יחזקאל מקאמרי, נחמד מזהב)

בשם מור הגר"ז מברסק הטעם שבמקרא ביכורים מזכירין רק צרת לבן ויצאת מצרים, ולא מזכירין את ענין ההצלה מצרת עשוי, משום שמזכירין רק אותם הצרות שכבר חלפו, משא"כ צרת עשוי דעדיין קיימת ועומדת היא עד ימות המשיח, לכן לא נזכרת במקרא בכורים. (אוצרות רבותינו מברסק)

לא עברתי ממצותי ולא שכחתי (כו א). י"ל עפ"י מה ששמעתי שתשובה מסוגלת לזכרון, וסימן לדבר שאנו אומרים כי אין שכחה לפני כסא כבודך, שם אין שייך שכחה, ושם הוא מקום תשובה כמאחז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, והנה תשובה צריכין אף על המצות שלא נעשו כראוי, וזה ל"א עברתי גי' תשובה, ממצותי כנ"ל, לכן לא שכחתי, כי מסוגל לזכרון.

השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל (כו טו). מהו מן השמים, אלא בנוהג שבעולם, העומד במקום נמוך אינו רואה רק מקצת, אבל כל שרוצה להקיף במבטו יותר ויותר, הוא מתרומם על מקום גבוה ועינו מקיף על גודל המרחק, והנה אא"ז צדוק"ל מזוואלין אמר, (במדבר כ"ח) אפס קצוה תראה, אם תרצה לבקש חסרונות אצל ישראל תמצא אם תסתכל על קצותם, וכולו לא תראה, אבל בכללותם לא תראה שום חסרון עכדה"ק, וכן כתב אאמו"ר צדוק"ל וכולן נסקרין בסקירה אחת (ה"ה י"ח). ע"ז רואה טובים ושבע רצון (עי' כללי אורייתא ערך ה' היוצר יחד לבם). על כן אנו מבקשים השקיפה

היינו כמ"ש (דה"ב ו' תל) והתפללו דרך ארצם, ושהתפילה באה מעל פני האדמה, ארץ הקודש למעלה כנו'.

שורר טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו חמור גזול מפניך ולא ישוב לך (כח לא). אם האדם שובר תאוותו בזה מכניע החומר, וזהו שורר טבוח לעיניך, ואף על פי כן אתה תשבור תאוותך ולא תאכל ממנו, אז חמורך יהי גזול מפניך, שהחומר יהי מוכנע לפניך ולא ישוב לך.

(רבי מנחם מענדל מאלגיוו)

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי תשמע בקול ה' אלקיך (כח ב). נראה בכוונת הכתוב, דהנה אמרו רז"ל שאם היינו שומעים את התורה הקדושה מפי הקב"ה בעצמו ולא ע"י שליח, אז לא היינו משתעבדים כלל לעובדי כוכבים אלא היה מתקיים בנו חרות על הלוחות כאמרם ז"ל (אבות א' א) אל תקרא חרות אלא חירות מן השעבוד, אבל מתוך שאמרנו למשה דבר אתה עמנו ונשמעה, לא זכינו לחירות. וזה שאמר הכתוב, ובאו עליך כל הברכות האלה, היו באים עליך כל הברכות האלה לשבת בטח בארץ, כי תשמע בקול ד' אלקיך, אם היית שומע קול השי"ת בעצמו. (תפארת יהנות)

איתא במדרש עה"פ והיה אם לא תשמע וגו'. וזה שכתוב (תהלים ס' ד): רבות רעות צדיק ומכולן יצילנו ד'. ובזהו חק' מובא, שבכל קללה מרומזת גם ברכה. ונראה דהנה כל פרשת התוכחה מכילה 676 מילים, כמניין הגימטריה של האותיות במילה "רעות" שהם 676 והנה כל פרשת התוכחה מכילה 26 פעמים את השם הויה ברוך הוא. ושם הויה בגימטריה 26 וגימטריה של 26 שמות הויה הם 676 וזה בא לרמז, כי בכוח שמו של הקב"ה יהפכו הקללות לברכות. כל זה מרומז בפסוק שהביא המדרש: רבות רעות צדיק, הרבה קללות נאמרו בפרשה זו, כמניין "רעות", אך ומכולם יצילנו ד' השם 'הויה' ב"ה המוזכר בפרשה זו גם הוא במניין 'רעות' הוא יציל מן הקללות. (הרה"ק רבי מאיר מפרישאלן ז"ע)

והיית משוגע ממראה עיניך (כח תל). כוונת הכתוב להוסיף על הקללה שלמעלה, דכתיב יככה ד' בשגעון וגו', וכאן הוסיף ביסורין, כי מי שנפגע מוחו רח"ל לא ירגיש בחסרון דעתו ולא יצטער במעשיו המקולקלים, שהרי ישירים הם בעיניו לפי דעתו המשובשת, אבל מי שדעתו צלולה, והוא נתון תחת יד משוגע המושל עליה, ובחוק יד יכריחוהו להשתגע ולעשות כמעשיו המקולקלים ומעלילי המכוערים, והוא ידע בנפשו כי בשגעון ינהג, צערו גדול מנשוא ונפשו עליו תאכל וכאבו אנוש.

והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה (כח תל). יש לומר בדרך רמז, עפ"י דברי האור החיים הק' שכ' שאילו היו יודעים בני אדם ערך מתיקות ועריבות התורה, אז היו ממש משתגעים אחרי'. וידע דמסורת הוא

ראיית פני צדיקי ומנהיגי ישראל לבוא עי"ז למדרגות ולהשגות בתורה. ולפי"ז יש לפרש והיית משוגע, שתגיעו למדרגה גדולה הלזו שתהיו משתגעים אחרי התורה מרוב עריבות ומתיקות, ואין, ממראה עיניך אשר תראה, ע"י ראיית והסתכלות פני הצדיקים ומנהיגים הנקראים עיני העדה.

נהגו שלא לעלות לתורה לקריאת התוכחה (מגן אברהם" קנח ח בשם מהרי"ל) אלא בעל הקורא הוא המבכר תחילה וסוף (משנה ברוה" שם, י"ז ובביאור הלכה ד"ה בפסוקים) לפי ש"ברית כרותה לשפתים", (מועד קטן יח.) ויצוינו בענין זה דברי הגמרא (שבועות לו), שרב כהנא הקריא לפני רב יהודה דברי המשנה, שהאומר: "יככה ה'" (דברים כח כב) זו היא אלא האמורה בתורה, אמר לו רב יהודה: "כנה". כלומר, אמור: יכהו ה', שלא יתפרש שאתה אומר עלי, חלילה, ובענין זה, מסופר על אברך שפנה אל הגבאי בבית הכנסת "לדרמן" בבני ברק, וביקש עליה בשבת פרשת כי תבוא. יש לו יאהרציט, יום זכרון לאביו, השיבו הגבאי שזוכר מאוחר, יש כמה בר מצוות וכמה חיובים, ואין עליה פנויה. אמר שמצדו מוכן הוא לעלות לקריאת התוכחה, אינו חושש. מקיים הוא בעליתו מצות כיבוד אב, שבפרוש שנינו: מכבדו בחייו ומכבדו במותו (קדושין לא) ו"שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח, ה) ואמר הגבאי: "נשאל את הרב: שאל את מו"ר הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, שאמר: "בשום פנים ואופן", ולא העלוהו. לאחר התפילה, נשאל: מדוע היה כה נחרץ? הרי זו באמת מצות כבוד אב. ואם הלא אינו חושש, מדוע נחשוש עבורו! ענה: משום מעשה שהיה. וסיפר - אברך בן תורה נזכר בשעתו שיש לו יאהרציט אחר אביו, וכבר נקבעו כל העליות, והסכים לעלות לתוכחה. אמר שאינו מקפיד, ולא יקפידו עמו. שאלו את אבי מו"ר הסטייפלר בעל הקהילות יעקב זצ"ל, והסכים, כעבור זמן מה, הודיעוהו שדודו נפטר בארצות הברית, ובהיותו עורר הוריש לו את כל הוננו. טס לארצות הברית, והתברר שמדובר בנכסים רבים והשקעות מסועפות. זכה ליועצים מהימנים שהדריכוהו ועזרוהו להתמצא בסבך ולהשתלט על המבוכים העסקיים. נשאב לעולם העסקים ועשה בו חיל. העביר את משפחתו לבורו פארק והיה לנגיד תומך תורה ביד רחבה, השיא צאצאיו בהרחבה שהמשיכו לשקוד על שערי תורה בלא טרדה. לימים ביקר בארץ הקודש, ונכנס אל אביו. מסר לו סכום גדול לתמיכה בלומדי תורה, והעיר שברוך השם, לא ארע לו דבר מעליות לתוכחה. אדרבה, מצות כבוד אב עמדה לו, והתעשר עושר רב. שמע אביו, וכל גופו הודיע: "ואו רעוט איהר. מה אתם מדברים! התוכחה לא השפיעה?! הרי לפניך היותם ב"ן תורה", ועכשיו אתם א פושטני" בעל הבית". סוחר פשוט! לכן, סיכם רבי חיים, לא הסכמת... (הגאון הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, והדחת)

ימי הרחמים והסליחות

עומדים אנו לפני ראש השנה, ימים של הכנה לר"ה, אי במדרש (שה"ש פ"ב - ל"א) מהו הטיבו כל אשר דברו (דברים ה כה) חייא בר אדא ובר קפרא חד אמר הטבה כהטבת הנרות וחד אמר הטבה כהטבת הקטורות. ושמעתי בשם הרה"ק מאוסטי"א ז"ר פינא"ע זצ"ל הי"ד דהנה יש הבדל בין ב' העבודות, העבודה של הטבת הנרות והעבודה של קטורת, דבהטבת הנרות עיקר העבודה היא ההטבה והדלקה בור כשירה, ואפי' לכתחלה אם הוציאו המנורה לחוץ יכול זר להדליק (עי' ר"מ פ"ט מביאת המקדש ה"ז ובמנ"ח מצוה צ"ח), אבל ההטבה צריך דוקא בכהן ובכל דיני עבודה, ובקטורת הוא להיפך דעיקר העבודה היא ההקטרה שצריכה להיות בפנים דוקא ובכהן אבל פטום הקטורת אפשר בור, וזהו שנחלקו במד' מה גדול יותר מעלת ההכנה למצוה או מעלת המעשה עצמו. וי"ל עוד בהבדל שבין ב' העבודות, דבהטבת הנרות העבודה היא הסרת הפסולת, להסיר את הפסולת כמ"ש בגמ' נדרשנה הפתילה נידשן השמן, ובקטורת מקטירים אף את החלבנה להעלות את הכל אף את הפסולת, וכן הוא בפרטיות אצל

אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נאכלו (שבת קיח): אמר הרה"ק בעל החי' הרים ז"ל הדכונה על ב' השבתות לפני ר"ה, ופ"א שמעתי משמו שבת קודם ר"ה ושבת אחר ר"ה.

בעיר ראקוב הכריזו חרם על הרה"ק רבי מרדכי מאנעאווטש ז"ע והיה שם רב צדיק ששמו רבי יוסף ראקווער והיה בעל מדרגה, ואחרי המעשה של החרם איבד את כל המדרגות והגיע חודש אלול ולא הרגיש כלום ולא ידע מה לעשות, וכל הסיגופים והתעניות לא הועילו לו, כי תמיד בחודש אלול היו לו מדרגות גדולות ועכשיו נטלו ממנו, כשהגיע הימים נוראים והוא היה הש"ץ אצל העמוד והגיע לתיבות 'מרוחמך' המה מרוחמים' נכשל בפיו ואמר - מחורמך המה מחורמים וקראו לו שטעה והתחיל עוד פעם ושוב אמר את הטעות וכן היה בפעם השלישית ומיד נשתתק והתחיל להתבונן על מה זה נזכר מהחרם על רבנו שלמרות שלא היה לו יד בזה מ"מ הוא לא מחה בידם ובגלל זה נתנו לו מן השמים העונש הזה והחליט ע"י העמוד שתיכף במוצאי יו"ט יסע לרבנו לפייסו, ומיד כשקיבל זאת על עצמו חזרו לו כל המדרגות ביתר שאת.

כל אחד לעצמו, ישנם ענינים שביכולת האדם להסיר את הפסולת לגמרי, לנקות את עצמו מכל וכל, וישנם ענינים שצריך האדם לעבוד גם עם זה. האדם צריך לתקן א"ע בכמה שיכול, אבל האדם הלא איננו מלאך, וישנם ענינים שהאדם אינו עושה כמו שצריך, ותינתן במצוות ל"ת הלא הוא אנוס ואנוס רחמנא פטרי, אבל במצוות שבקום ועשה, הלא אף אם אנוס כמאן דלא עביד אמרינן, אבל אנוס כמאן דעביד היא פלוגתא דרבי יוחנן ורבי לקיש בירושלמי (גיטין מ"א ע"ב הלכה ו) אי אמרינן או לא אמרינן, אמנם, השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו מסייע להביא לגמרי הטוב. גבי נח א' שלא הי' ראוי להצלה זו, אלא ונח מצא חן בעיני ה' (בראשית ו ח), מציאת חן בעיני ה', אף שהתורה כתבה עליו (שם ו ט) איש צדיק תמים הי' בדורותיו, ודאי שלא הי' ענין לא טוב, אבל בהמעשים טובים עצמם אולי הי' אפשר להיות באופן יותר טוב יותר יפה, שלא הי' כאברהם אבינו שהאיר את דורו. במשנה ברורה כתב שבו"ה האדם נדון על כל השנה ופעמים על הרבה שנים, ולא הביא שום מקור לדבריו, אפשר המקור מהגמ', דאי' אפי' גזר דין של ע' שנה וכו', נראה שיש גזר דין על ע' שנה, וצריך להבין איך אפשר פעמים על שנים הרבה, אם יש עניין של דין על הרבה שנים א"כ בכל פעם צריך להיות הדין על שנים הרבה, ואיך אפשר ש"פעמים" נידון על שנים הרבה. וי"ל שזה תלוי כפי הכנת האדם לר"ה אם האדם עושה חשבון נפשו ומפשפש במעשיו של שנה זו לשוב עליהם, נותנים לו מדה כנגד מדה כתיבה וחתימה טובה על שנה הבאה, אבל אם האדם עושה חשבון נפשו ומתמרמר על מעשיו הלא טובים מכל השנים שעברו, שאם השנים שעברו היו יותר טובים אז גם שנה זו היתה צריכה להיות יותר טובה, אז נותנים לו מן השמים ישועה וכתיבה וחתימה טובה על שנים הרבה, יעזור השי"ת שנזכה לכתיבה וחתימה טובה וישועה שלימה לכלל ישראל ישועת עולמים, לא שנים הרבה רק ישועת עולמים - ישועה לעולמי עד אכ"ר. (כ"ק מרן ראש הישיבה זצוק"ל, ש"ק כ"ז אלול תשנ"ו)

בספר הקדוש "אור פני משה" (פ' ואתחנן) ז"הר"ק רבי משה מפשעווארסק זי"ע מביא, "שמעתי אמורים" לפרש מאי דכתיב (בראשית יט כ) "אמלטה נא שמה הלא מצער הוא ותחי נפשי", שהאדם רוצה להימלט ולברוח מ"נא" אלו נ"א יום שיש מר"ח אלול ועד שמיני עצרת, מפני שאינו רוצה להסתגף ולעזוב עונותיו ונהיה מעדיף לירדם בשניה עמוקה ולהתעורר ל"אתה הראת" לפני ההקפות, ועי"ז לדלג על הימים האלו, כי הלא "מצער הוא" ומרגיש דוחק וצער בימים אלו ונהיינו טעמא, כי קול דודק דבלבו של כל יהודי, ורק היצר הרע מנסה לפתותו שלא יפנה לבו לכן, ונמצא שמצד אחד רוצה להיות טוב אך לאיך גיסא אותו היצה"ר אל הרע, והיא מלחמה קשה, לפיכך ברצונו לעמוד כבר ביום שאחרי ככלות הכל, ואז יקיים "ותחי נפשי" בתענוגים כבראשונה ויעשה מה שלבו חפץ כמימים ימימה.

(חיבת העבודה, הגה"צ רבי חיים יוסף בידרמן שליט"א)

הראשונים כתבו לרמז על חודש אלול בפסוק (שיר השירים ו א) "אני לדודי ודודי לי". ועניינו הוא, שישנו כח מיוחד בחודש אלול, שאם רוצים להתקרב להקב"ה זוכים לכך, כי גם הקב"ה מקרב אותנו אליו בימים אלו. לכאורה היה מקום להקשות על זה, שהרי מצינו בחינה כזו גם בשאר ימות השנה, כפי שהאריכו בספח"ק לבאר את עניינו של "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם", שהוא שייך תמיד בכל עת וזמן שאדם עושה איזו שהיא השתדלות ופותח פתח לתשובה אפילו רק כפתחו של מחט, אז הקב"ה פותח לו יותר. וא"כ צריך ביאור מה הרבותא בחודש אלול בבחינה זו של "אני לדודי ודודי לי"? ונראה לבאר בכוננת הראשונים, כי באמת כוחו של חודש אלול אינו בחלק זה של "דודי לי", שהרי דבר זה ופתח שייך תמיד בכל זמן שאדם פותח במשהו הקב"ה מסייע לו ורואה לו דלתי תשובה. אלא עיקר כוחו של חודש אלול הוא בחלק של "אני לדודי", שחודש אלול משפיע לאדם שיגיע להתבוננות ויהרהר בעצמו בעניין זה של "אני לדודי", שיתעורר בקרבו הרצון להתקרב להקב"ה, ועל ידי זה יגיע ל"פתחו לי פתח

כחודו של מחט", שעל זה ישנה את ההבטחה "ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם". וזהו הסייעתא דשמיא המיוחדת בימים אלו.

(כ"ק אדמו"ר מסטריקוב זצ"ל)

תקיעת שופר בסיביר

בשנת תרצ"ט התגורר בירושלים כ"ק האדמו"ר מטשאקאווא רבי יעקב הכרטישאנסקי זצ"ל בנו של כ"ק אדמו"ר רבי סיני מזמיגראד זצ"ל, וכאשר הגיע בנו הרה"צ ר' מאיר זצ"ל אדמו"ר מטשאקאווא-ב"ב [גלבי"ע י"ט כסלו תשע"ב], לפני גיל המצות שלח אותו רבי יעקב לזימיגראד לחסות בצל כ"ק זקינו הגדול כהננה לפני הבר מצוה, וכן בכדי שיניח לו אביו את התפילין ויחג לו את שמחת הבר מצוה בקרב קהילתו הק' שם. זמן קצר אחר שהגיע לזימיגראד פרצה מלחמת העולם השנייה והב' מאיר'ל עוד היה לפני הבר מצוה ונאלץ לצאת לגלות עם זקינו האדמו"ר ועם כל הקהילה, - את הבר מצוה כבר עשו עלי דרך באחת העיירות, שם גם השתתף בשמחה רבינו הגדול מרן שר התורה מטשעביץ זצוק"ל שהיה מחותנו של האדמו"ר מזימיגראד זצ"ל, שאף הוא היה בגלות בדרך לסיביר, כאשר הגיעו לסיביר נתכנסו במחנות, והוא לא נלקח לעבודה כי היה עדיין רך בשנים ואת זקינו האדמו"ר ג"כ לא לקחו כי היה זקן בא בימים, אך שאר האנשים ובני המשפחה נאלצו מדי בוקר לצאת לעבודה. בא' הימים קודם ראש השנה שם לב הב' מאיר'ל שזקינו כ"ק האדמו"ר טרוד מאוד, ולשאלתו לפשר טרדותו ענה לו שהרי עומדים בימי הרחמים והסליחות, ועוד כמה ימים יחול ראש השנה וברוך ה' יש לנו שופר, אבל את האפשרות לתקוע אין לנו, כי אי אפשר פה במחנה לתקוע מבלי שישיו לב, ואי אפשר לסכן את כל היהודים כאן. א' מדודיו של מאיר'ל ה"ה הרה"צ ר' ישראל זצ"ל בנו של האדמו"ר, יעץ לו עצה ורעיון נועז איך להביא פיתרון שיוכלו לתקוע, וכן עשה. בליל "זכור ברית" בשעה מאוחרת בחושך ואפילה זחל הב' מאיר'ל בשלג עד לקירבת הצריף של השומר, לא הרחק משם עמד עמוד עץ פעמון גדול שהיה תלוי על חבל עבה, ומדי בוקר היה השומר מצלצל בפעמון, וזה היה עושה רעש גדול, שעי"ז היו מתעוררים כל אנשי המחנה לעבודה, מאיר'ל טיפס בחשאי ובזהירות על העמוד והחל לחתוך את החבל העבה שעליו תלוי היה הפעמון, כאשר חתך כבר חלק נכבד מהחבל נקרע החבל לגמרי ונפל בקול חבטה עמום על השלג, השומר העיף שהיה באמצע הנמנום שמע את הקול, ויצא לחוץ אך לא שם לב לפעמון שנפל ולא לנוע שעומד על העמוד, לאחר שראה מאיר'ל כי אין איש ירד בחשאי וחל שוב לצריף. - - - למחרת בבוקר בעת ההשכמה, השומר רוצה להעיר את אנשי המחנה והנה אין פעמון, הוא מסתכל סביב וראה שהפעמון "נפל" ויצא מכלל שימוש, ומהרהר שהחבל נראה לא היה מספיק חזק... קצין המחנה נכנס לפעולה, יש פעמון או אין פעמון, לעבודה חייבים להתייצב, ושלח מיד כמה שומרים להעיר "דינית" את אנשי המחנה. לאחר בירור נאמר לקצין כי יקח כמה ימים עד שייבאו לו פעמון חילופי, ואחר שראה כמה מאמץ וזמן לקח לשומרים להעיר היום את הפועלים בלי הפעמון הסתובב בכעס מהעבודה שנפל עליו לימים הקרובים ל"עבודת ההשכמה", היה זה ערב ראש השנה, וא' מהיהודים מהמקורבים לכ"ק האדמו"ר סיפר לו שיש כאן חצוצרה מקרן שמשמיע קול ואפשר עם זה להעיר את כולם לעבודה, הקצין שמע וחיך, איך זה יעזור במקום הפעמון הגדול, הוא לקח את השופר בידו וניסה בכל כוחו לתקוע, אמנם חוץ מזה שנתאדם ממאמץ לא הצליח לתקוע, כי הרי חכמה היא ואינה מלאכה, וכנראה חכם לא היה... והנה היהודי שלפניו תוקע בקול רם ללא שום מכשול, ביקש ממנו הקצין שיעשה לו טובה ויחזיר בבוקר יתקע בזה ונראה אולי זה יעזור משהו. ליהודים במחנה הדוידני כי מחר יום א' דראש השנה בהשכמה בשעה שש יתקיים תקיעת שופר בצריף של האדמו"ר, וכבר זמן קודם לכן כולם עמדו הק, ובשעה שש עשו את הברכות ותקעו בקול רם את סדר התקיעות וכולם עמדו בשמחה ובהתעוררות עילאית לשמיעת קול שופר, הקצין שבא לראות מה קורה כאן, עמד ונהנה מאוד, ואמר להם: זה באמת עובד טוב עוד יותר מהפעמון... אני רואה כאן שכולם קפצו מהמיטות ויצאו מהצריף, אבקש שגם מחר תעירו את אנשי המחנה עם החצוצרה הזאת, עד שיתקנו את הפעמון. ואכן למחרת יום ב' דר"ה זכו כל הקהל שוב לקיים המצוה ללא חשש ומורא בזכות מסירות נפש של הילד מאיר'ל. לאחר מכן זכה הב' מאיר'ל וניצל מהשואה וחזר לעיה"ק ירושלים לחסות בצל משפחתו.

(שמעות טובות, אלול תשס"ו)

